# יום א', י"ז בטבת תשס"ד (11 בינואר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

## שבוע שמח ושבוע טוב!

במשך הדורות, החל מירידתנו למצרים שעל גלות זו נתחיל לקרוא בפרשת השבוע, פר' "שמות", אך במיוחד בתקופת ימי הביניים, תולדות עם ישראל היו רצף של עליות וירידות – גם בארץ, גם – ובמיוחד - מחוץ לגבולות הארץ. רבים היו הנסיונות שה' יתברך העמיד אותנו בפניהם, והיהודים הוכיחו את נאמנותם לאבינו שבשמיים פעם אחר פעם. ביום חמישי האחרון, למדנו על מקום מסויים ותפקיד מסויים שאיפשר ליהודים, על-פי רוב, להתמודד עם מצבם הנחות – זהו מעמד "**יהודי החצר**". היום, נחסף לנו מעמד אחר של היהודים – זה של **יהודי חסות** - גם בארצות האיסלאם וגם בארצות אירופה, שתי הזירות שבהן עיקר ההיסטוריה היהודית התפרשה ב- 2000 שנות גלותנו.

בארצות אירופה כונו '**יהודי חסות**' יהודים שקיבלו מאת השלטונות כתב חסות לאחר שהעלו בעבור זאת מס מיוחד (וכבד). מעמדם של יהודי החסות לא היה שווה. היו שמעמד זה היקנה להם זכויות, והיו שהמלכים ראו אותם כעבדים. היו אף יהודי חסות במעמד של נסבלים. בגרמניה נחלקו היהודים מאז שנת 1750 לשני מעמדות עיקריים: יהודי חסות ויהודים נסבלים. יהודי החסות עצמם נחלקו לשני סוגים – כאלה שלא היו מוגבלים במקומות מגוריהם ובמשלח-ידם, ואחרים שחלו עליהם הגבלות. בעלי אומנויות חופשיות כגון רופאים, ציירים, וכיוצא באלה היו יהודי חסות שלא מן המניין. רבנים, חזנים, שוחטים וכו' – נחשבו ליהודים נסבלים. מעמד החסות ודרגתו עברו **בירושה** מהורים לבניהם.

במדינות האיסלאם, נחשבים כל הזרים – כולל היהודים – בני חסות. לגביהם קיימת חקיקה לפי 'ההלכה האיסלאמית', אחידה פחות או יותר. זו קובעת בפירוט את מעמדם, את חובותיהם ואת זכויותיהם של "בני החסות" [אַהְל אל-דִ'מה]. [לקסיקון מן המסד ליהדות ולציונות]

=מורשי יהודי אלזס [שבצרפת] קמו להגן על העם. בשנת 1780 מסרו לממשלה הצרפתית איגרת על המצב הרע של בני עמם, האנוסים מתוך מצוקה ולחץ לעסוק במסחר המסוכן של כסף, וביקשו מאת הממשלה לבטל כמה הגבלות. [באווירה שהחלה בימים ההם לחוקק זכויות אזרח גם ליהודים] לא יכלו מושלי צרפת הליברליים להתעלם מן הנימוקים לטובת היהודים, והיו מוכנים לעשות וויתור חשוב: לבטל את מכס הגוף. היום, **י"ז בטבת**, **פירסם תקנה זו** המלך לואי ה-XVI, בה הוא הכריז: "שמענו כי באלזס, ובייחוד בשטח העיר שטראסבורג, חייבים היהודים לשלם מכס הגוף, שעל-ידיו נמשלו לבהמות. מכיון שזה למורת רוחנו, השוה לגבי כל נתינינו, להעמיס על חלק מהם מס הפוגע בכבודם האנושי, מצאנו לנכון לבטל מס זה." אולם לאחר שפסעה הממשלה פסיעה אחת קדימה, נחפזה לפסוע שתי פסיעות אחורנית. בחודש יולי של אותה שנה, אישר המלך משטר יהודי חדש מיסודה של המועצה העליונה באלזס, שהוסיפה על ההגבלות הקודמות כהנה וכהנה. בסעיף הראשון של משטר זה נאמר: "אותם היהודים הנודדים באלזס, שיימצאו ביום פרסום חוק זה בלי מקום ישיבה קבוע ויתברר שהם משתמטים מלשלם את המסים למלך בשכר חסותו ולבעלי האחוזות ומועצות הערים בעד זכות הישיבה, חייבים לצאת תוך 3 חודשים ממחוז זה, ואפילו אם יהיו מוכנים למלאות את החובות הנזכרות להבא. ואם בכל-זאת יישארו בארץ הרי יש לנהוג בהם דין אורחים-פורחים."

"לדוד מזמור, לה' הארץ ומלואה, תבל ויושבי בה." [תהלים כ"ד 1]
מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **ראשון**

**בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!**

הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל

# יום א', י"ז בטבת תשס"ד (11 בינואר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

["plus ça change, plus ça reste la même chose."] [דברי ימי עם עולם]

"לדוד מזמור, לה' הארץ ומלואה, תבל ויושבי בה." [תהלים כ"ד 1]
מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **ראשון**

**בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!**

הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל